

Södertörns högskola | Institutionen för
samhällsvetenskaper

Kandidat 15 hp | Internationella relationer | HT terminen

Vem har rätt till rättigheter?

– En kritisk diskursanalys av regeringens
migrationspolitik.

Av: Sofia Lindqvist

Abstract

This bachelor thesis is titled *Who has Right to Rights – a Critical Discourse Analysis of the Swedish Government's Migration Politics* and is written by Sofia Lindqvist within the discipline of International Relations. The thesis takes its departure in the paradox that irregular migrants in Sweden are given different rights depending on which state institution they face. Through its collaboration with the Environmental party, the Swedish government has made it possible for irregular migrants to access extended health care. At the same time, one of the main goals of the current migration policy is to make deportations more effective. This essay aims to explore if the Swedish migration policies are compatible with universal human rights standards. Through a critical discourse analysis of government bills written by the ministry of Health and Social Affairs and the ministry of Justice, this essay looks at dominant discourses in each policy area, exploring which practices that becomes legitimated. In order to carry out this analysis, an analytical frame has been created based on previous theoretical research. The analytical frame focuses on how the contemporary nation state world order can hinder the realization of the universal human rights. The result of the analysis shows that the dominant discourses on irregular migrants legitimize legislative changes and practices within the different policy areas considered in this essay. This in turn affects the access to human rights for irregular migrants. The analysis also illustrates that more or less excluding discourses lead to different political actions. The thesis conclude that irregular migrants are portrayed differently, but that both the ministry of Health and Social Affairs and the ministry of Justice make use of similar discourses that justify conditional access to human rights for irregular migrants.

Innehållsförteckning

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
1. INLEDNING.....	5
1.1 PROBLEMFÖRMULERING.....	6
1.2 SYFTE	7
1.3 FRÅGESTÄLLNINGAR	8
1.4 DEFINITIONER	8
1.4.1 Irreguljära migranter.....	8
2. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI.....	9
2.1 TIDIGARE FORSKNING	9
2.2 KRITISK DISKURSANALYS SOM TEORI.....	10
2.3 TEORETISK REFERENSRAM	11
2.3.1 Illegalitet.....	11
2.3.2 Anti-medborgaren.....	13
2.3.3 Territorialisering i en nationalstatlig diskurs.....	14
3. METOD OCH MATERIAL.....	15
3.1 KRITISK DISKURSANALYS SOM METOD.....	15
3.2 MATERIAL OCH AVGRÄNSNINGAR.....	17
4. KRITISK DISKURSANALYS SOM TEORI OCH METOD	18
4.1 TEXTANALYTISKA VERKTYG.....	18
4.2 ANALYSRAM	19
4.2.1 Illegalitet.....	19
4.2.2 Anti-medborgare.....	19
4.2.3 Territorialitet, nationalstatlig diskurs.....	19
4.3 URVAL	20
5. ANALYS.....	20
5.1 HÄLSO- OCH SJUKVÅRD TILL PERSONER SOM VISTAS I SVERIGE UTAN TILLSTÅND	20
5.1.1 Kriminalisering.....	20
5.1.3 Rättighetsdiskurs.....	22
5.2 GENOMFÖRANDE AV ÅTERVÄNDANDEDIREKTIVET	24
5.2.1 Kriminalisering.....	24
5.2.2 Territorialisering.....	25
5.2.3 Kriminaliserande åtgärder i en nationalstatlig diskurs.....	26
5.3 JÄMFÖRANDE ANALYS	29
6. SLUTSATS OCH DISKUSSION	30
6.2 ALTERNATIVA TILLVÄGAGÅNGSSÄTT OCH FÖRSLAG PÅ VIDARE FORSKNING.....	32
7. REFERENSER	33
7.1 LITTERATUR.....	33
7.2 RAPPORTER.....	35
7.3 OFFENTLIGT TRYCK	35
7.4 INTERNETKÄLLOR.....	35

"The basic human rights of migrants in an irregular status are (...) often violated, despite the protection they should receive under the general international human right instrument ratified by most countries" (ILO: 2004 i Kalm)

1. Inledning

Den fria rörligheten för irreguljära migranter har alltmer begränsats, i takt med att jakten på illegala invandrare har blivit fokus inom både den europeiska och den svenska migrationspolitiken (Peo Hansen: 2008). I globaliseringens tidevarv kan man se en ökad rörlighet av pengar, varor och information och självfallet av människor som studerar, turistar eller hälsar på vänner i andra länder.

I den här uppsatsen kommer jag att fokusera på de som flytt fattigdom, förföljelse, krig och klimatförändringar och som i Sverige fått avslag på sin asylansökan, men ändå väljer att stanna kvar i landet. I uppsatsen kommer jag att benämna dem irreguljära migranter. Det handlar om människor från de fattigare delarna av världen som söker sig till de rikare (Düvell och Jordan, 2002: 2). Många riskerar livet i flykten mot säkerhet i det Europa vars gränser skyddas av allt högre murar, vars syfte är att försvåra för människor att ta sig in. De som ändå lyckas ta sig in genom nålsögat får ett alltmer restriktivt mottagande, vilket har eskalerat i och med den ökade harmoniseringen mellan Europas länder, i strävan efter att skapa en gemensam migrationspolitik (Düvell och Jordan, 2002: 3).

Det har riktats såväl nationell som internationell kritik mot att Sverige deporterar flyktingar till främst Afghanistan och Irak. Bland andra har både Amnesty international och FN:s flyktingorgan UNHCR kritiserat den svenska asylnpolitiken (www.amnesty.se, 2013; www.unhcr.se, 2013). En av dem som riktat uppmärksammas internationell kritik mot Sveriges behandling av migranter är Paul Hunt, FN:s särskilda rapportör för rätten till hälsa. Han kritiserade Sverige 2007 för att inte tillgodose irreguljära migranter vård på samma villkor som medborgarna och för att inte leva upp till folkrätten (Hunt, 2007). Ett annat exempel är Läkare utan gränser, som utkom med rapporten *Gömda i Sverige utestängda från hälso- och sjukvård* 2005. I rapporten beskrivs hur irreguljära migranter i Sverige inte vågar söka vård av rädsla för myndigheters repressalier. Irreguljära migranter hade då mycket liten möjlighet att få vård och skolgång, men den situationen håller på att förändras.

Regeringen och miljöpartiet släppte en ramöverenskommelse om migrationspolitiken under våren 2011 (regeringens hemsida, 2013). Miljöpartiets syfte att ingå en överenskommelse

med regeringen var att motverka att främlingsfientliga partier skulle påverka de etablerade partierna att gå i en mer främlighetsfientlig och inhuman riktning (www.mp.se, 2013). Dock skriver Miljöpartiet att de ”till exempel inte fått igenom någon amnesti, utan de som har fått avslag på sin asylansökan kommer även fortsättningsvis att avvisas” (ibid.). Samtidigt som man har utökat välfärdstjänsterna har verkställighetsarbetet av utvisningar alltså intensifierats.

Man kan se tydliga tecken på kampen mot den ”illegala invandringen” i det så kallade Reva-projektet, som startade som pilotprojekt i Malmö 2009. Där har samverkan mellan kriminalvården, Polismyndigheten och Migrationsverket fördjupats för att effektivisera återvändandeprocessen för dem som fått avslag på sin ansökan, men befinner sig gömda i landet.

Under det första året med Reva har verkställigheten av tvångsutvisningar ökat med 25 procent i Sverige jämfört med innan projektet startade (Sveriges radio, 23/7-13). Projektet har blivit kritiserat från många håll och nätverket Psykologer mot Reva skrev på SVT Debatt att en konsekvens av Reva är att ”polisen letar efter gömda med allvarlig psykisk ohälsa utanför våra mottagningar” (SVT, 25/3-12). Skräcken för att bli tagen av polisen och deporteras har blivit större, särskilt för dem som inte har möjlighet att återvända till det land de flytt från och som lever som gömda i Sverige. Detta kan sägas rimma illa med regeringens höga ambition att ”verka för att ge FN:s flyktingkommisariat en framträdande roll” och verka för alla människors rätt till ett värdigt liv (ramöverenskommelsen, 2011:1). Vem har egentligen rätt att röra sig fritt mellan hem och sjukhus utan att bli tagen av polisen? När har man som människa rätt till rättigheter?

1.1 Problemformulering

Kritiken växer mot att Sverige deporterar flyktingar, gamla och barn, i och med en alltmer restriktiv migrationspolitik som innebär att allt fler utvisas från Sverige. Signalerna är tvetydiga då ens rätt till rättigheter (Khosravi 2006: 306) är beroende av den plats man som irreguljär migrant befinner sig på. Är man på sjukhus eller i en skola har man myndigheternas stöd, men man riskerar samtidigt att mötas av polis både innanför och utanför institutionernas väggar och hamna i flyktingförläggning i väntan på att deporteras. Ansvaret för dessa institutioner ligger hos Socialdepartementet och Justitiedepartementet.

Utgångspunkten för den här uppsatsen är att problematisera hur staten väljer att bemöta irreguljära migranter olika beroende på vilken institution de möter. Paradoxen kan uttryckas på följande sätt: på vissa platser är man en människa med rätt till rättigheter, på andra behandlas man som en brottsling. Det finns fortfarande relativt lite forskning om gruppen irreguljära migranter. Man har dock konstaterat att denna grupp ofta hamnar utanför folkrätten. Jag har inte hittat någon studie som fokuserar på paradoxen att statliga institutioner sätter stort fokus på att värna de mänskliga rättigheterna, samtidigt som EU-ländernas migrationspolitik går i en allt mer restriktiv riktning. Detta är något som påverkar irreguljära migranternas liv på djupet.

Olika diskurser inom de statliga institutionerna påverkar migrationspolitikens utformning. Socialstyrelsen konstaterar i sin rapport *Social rapport 2010* att det är ett problem när de olika politikområdena, migrationspolitik och hälsovård samt utbildningspolitik, i Sverige är oförenliga för dem som befinner sig i Sverige utan lagligt tillstånd (Socialstyrelsen, 2010: 268). Hur kan regeringens migrationspolitik sägas respektera och uppfylla de mänskliga rättigheterna ”som omfattas av de internationella konventionerna som Sverige har ratificerat” (Ibid.)?

1.2 Syfte

Mitt syfte är att undersöka huruvida regeringens migrationspolitik, som den uttrycks efter tillblivelsen av regeringen och Miljöpartiets ramöverenskommelse, är förenlig med de mänskliga rättigheterna. Jag kommer att söka svar på det genom att göra en kritisk diskursanalys av propositioner skrivna av Socialdepartementet och Justitiedepartementet, för att söka vilka diskurser som är dominerande inom respektive politikområde. För att genomföra analysen har jag skapat en analysram utifrån tidigare teoretisk forskning, som fokuserar på hur den nuvarande nationalstatliga ordningen kan vara ett hinder för att upprätthålla de universella rättighetsprinciperna. Regeringen har det yttersta ansvaret för migrationsregleringar och speglar samt reproducerar sociala strukturer, varför det är relevant att analysera deras politik.

1.3 Frågeställningar

Vilka diskurser går att identifiera i den nuvarande migrationspolitiken och vilka praktiker kan därmed legitimeras?

Hur är regeringens nuvarande migrationspolitik förenlig med de mänskliga rättigheterna?

1.4 Definitioner

I det här avsnittet kommer jag att redogöra för definitionen av irreguljära migranter. Det är det begrepp som jag anser vara mest relevanta att utveckla i ett inledande avsnitt, utanför den löpande texten. Jag utgår från ett socialkonstruktivistiskt perspektiv inom vilket man menar att hur man definierar och alltså kategoriserar världen säger mycket om vilken diskurs man befinner sig inom. Det gör att det krävs en tydligare diskussion kring innebörden av begrepp, för att klargöra konstruktionen av dem.

1.4.1 Irreguljära migranter

Den formella definitionen av irreguljära migranter är ”de som stannar kvar i landet efter att visumtillståndet gått ut; de asylsökande som underlåter sig att lämna landet efter ett utvisningsbesked; personer vars inträde och vistelse i landet är okända för myndigheter” (Khosravi 2006: 289). Det finns mellan 10 000 och 50 000 irreguljära migranter i Sverige i dag (Socialstyrelsen, 2010:268). Allt fler lever som irreguljära migranter i Europa, till följd av en ökad rörlighet bland människor i världen parallellt med en allt restriktivare migrationspolitik, (Jordan och Düvell, 2002:3).

Det finns många olika juridiska och politiska definitioner av irreguljära migranter, exempelvis papperslösa, odokumenterade, illegala, tillståndslösa och gömda. Varje definition kan sägas syfta till en viss legal och politisk status i relation till staten (Kalm, 2010: 75), men det som kan sägas förena dem som fått den legala och politiska statusen ”illegal” är rädslan för att bli tagen av polisen och deporterad (Kalm, 2010: 76). Edvard Said menade att varje framställning eller representation ”inte bara är en intellektuell fråga utan ett politiskt ställningstagande, vilket gör att vilket begrepp man använder säger mycket om den migrationspolitiska diskursen” (Said 1989 i Khosravi 2006: 283). Som exempel används endast kategorin illegala invandrare i politisk diskurs (Thomsen, 2010: 28). Jag väljer att använda mig av begreppet irreguljär migrant, då det är ett relativt neutralt begrepp som berör fler politiska och juridiska aktörer i migrationsprocessen som illegaliserar migranten (Geddes,

2006 i Thomsen, 2010: 29). Khosravi sammanfattar det som att irreguljära migranter bryter mot staters lagar och ”inte mot det allmänna rättsmedvetandet, eller mot allmän moral och etiska normer” (Khosravi 2006: 284).

2. Tidigare forskning och teori

2.1 Tidigare forskning

Forskningen kring migrationspolitik är gedigen, eftersom fältet är brett. Många har tidigare beskrivit hur svensk och europeisk flyktingpolitik har gått i restriktiv riktning och blivit allt mer säkerhetsorienterad, snarare än inriktad på rättigheter, med utökad fokus på irreguljära migranternas återvändande som följd (Huysmans, 2000; Abiri, 2003; Hansen, 2008 m.fl.).

Svenska studier har även gjorts kring irreguljära arbetares situation på den svenska arbetsmarknaden, polisens arbete i verkställighetsarbetet av utvisningar samt kring vård för irreguljära migranter (bl.a. Holgersson, 2011; Sigvardsdotter, 2010; Hydén och Lundberg, 2004). Dock är forskningen om irreguljära migranternas situation begränsad. Detta konstaterar bland annat Maja Sager, som menar att det saknas utvecklade teoretiska verktyg inom forskningen om irreguljära migranter som lever på marginalen av medborgarskap och nation (Sager, 2011: 19). Även Socialstyrelsens rapport *Social rapport 2010*, uppmärksammar bristen på forskning om irreguljära migranter. Anledningen är, menar man, att det handlar om människor som håller sig undan och att deras situation förändras kontinuerligt och snabbt, vilket gör att studier av dessa människor är svåra att genomföra (Socialstyrelsen, 2010: 279).

Situationen för irreguljära migranter har dock fått allt mer uppmärksamhet i media, akademien och offentligheten de senaste åren. Man har då främst behandlat extrema fall och individers historier med fokus på dem som offer eller socialt problem och hot mot välfärdsstaten. Att irreguljära migranter är invånare i den svenska välfärdsstaten finns inte med i den generella förståelsen (Sager, 2011: 19). Dock har allt fler studier gjorts de senaste åren om relationen mellan nationalstaten och migrationspolitiken med en kritisk utgångspunkt i att den nationalstatliga ordningen är exkluderande i sin natur eftersom den sätter upp gränser gentemot dem som inte har ett medborgarskap i det land de befinner sig i. Migranten som illegal är en relativt ny konstruktion. Forskningen verkar inom ramen för mitt studieområde varför den mest citerade inom detta område kommer att ligga till grund för min teoretiska

referensram. Jag kommer i metodavsnittet även att bygga en analysram utifrån denna forskning, för att avgränsa de diskurser som kan identifieras i materialet.

Genom att göra en diskursanalys av den nuvarande migrationspolitiken kan jag utläsa viktiga bidrag till en djupare förståelse av strukturerna inom den nuvarande migrationspolitiken. Det finns ingen forskning om de signaler irreguljära migranter möts av i Sverige i dag, eftersom välfärdstjänsterna för irreguljära migranter nyligen har utökats. Ingen studie söker identifiera diskurser inom olika politikområden, för att bredare och djupare kunna problematisera migrationspolitiken, för att se hur den är förenlig med de mänskliga rättigheterna. Ingen studie som gjorts liknar min, varken metodologiskt eller med liknande teoretiskt ramverk, vilket har motiverat mig att skriva uppsatsen.

2.2 Kritisk diskursanalys som teori

Utgångspunkten för kritisk diskursanalys är den socialkonstruktivistiska uppfattningen om sanning och verklighet som produkt av vårt sätt att kategorisera den utifrån tidigare erfarenheter och kunskaper. Den sociala världen konstrueras diskursivt, socialt och kunskapen i social interaktion. I en världsbild blir vissa handlingar onaturliga medan andra ses som självklara, vilket gör att det sätt som världsbilden konstrueras får konkreta sociala konsekvenser (Jørgensen och Phillips, 2000: 12). ”Utgångspunkten är ju att diskurserna genom att framställa världen på ett sätt och inte på ett annat konstituerar objekt på ett bestämt sätt, skapar gränser mellan sant och falskt och gör vissa typer av handlingar relevanta och andra otänkbara” (Jørgensen och Phillips 2000: 138). Språket är i ett socialkonstruktivistiskt perspektiv en viktig social aktivitet och kan inte ses utanför den sociala kontexten, men språket formar samtidigt den sociala kontexten vilket gör att det både är konstituerat och konstituerande (Bergström och Boréus, 2012: 378).

Betydelsen av föreställningar om en grupp påverkar vilka politiska rättigheter som är möjliga att föreslå och vilka rättviseanspråk som är legitima (Mörkenstam 1999 i Bergström och Boréus, 2012: 391). För att förstå migrationspolitiken är det viktigt att se hur politik är beroende av föreställningar om grupper och hur politiken kan sägas konstituera dessa föreställningar (Mörkenstam 1999: 41). Som exempel är föreställningen om irreguljära migranter alltså produkter av diskurser. Hur föreställningarna om ”dem” ser ut påverkar vilken politik som skapas och politiken kommer i sin tur att konstituera föreställningen om

gruppen. Att använda socialkonstruktivistisk teori och metod blir naturligt i denna uppsats då jag undersöker hur irreguljära migranter som grupp konstrueras och hur denna diskurs legitimerar åtgärder som påverkar irreguljära migranternas liv.

Syftet med kritisk diskursanalys är att bidra till social förändring och metoden gör inte anspråk på att vara politiskt neutral. Man ställer sig på de undertrycktas sida i viljan att bidra till social förändring och för att mer jämlika maktförhållanden ska uppnås (Jørgensen och Phillips 2000: 69–70). De kritiska aspekterna inom kritisk diskursanalys är att ”klargöra för den diskursiva praktikens roll i upprätthållandet av den sociala världen, inklusive de sociala relationer, som innebär ojämlika maktförhållanden” (Ibid.: 69).

2.3 Teoretisk referensram

De teoretiska utgångspunkterna jag redogör för nedan kommer att ligga till grund för min analysram. Jag kommer att använda mig av tidigare forskning som studerar relationen mellan nationalstaten och migrationspolitiken och som studerar hur migrationspolitiken i Europa blivit allt restriktivare. De forskare jag hänvisar till är alla etablerade samt ofta citerade och delar en socialkonstruktivistisk utgångspunkt.

I mitt urval av teori och material framkom tre delar som jag ansåg vara mest relevanta för att besvara frågeställningarna och för att begränsa studien till ett fåtal teoretiska begrepp och diskurser att identifiera. Alla kompletterar varandra då de utgår från en kritik av den nationalstatliga ordningen, men jag har ändå valt att dela upp dem för att tydliggöra och underlätta analysarbetet.

2.3.1 Illegalitet

Hur man framställer migranten är ett ställningstagande som säger mycket om den rådande diskursen. Migranten som illegal är en historiskt sett ny konstruktion som bygger på ett synsätt som tenderar att förenkla den empiriska verkligheten, eftersom migranternas status förändras över tid. Det enda den heterogena gruppen irreguljära migranter kan sägas ha gemensamt är deras brist på legal och politisk status samt deras ständiga rädsla för att bli deporterade (Kalm, 2010: 76).

Düvell sammanfattar den historiska processen i vilken man socialt, politiskt och juridiskt konstruerade migranten som illegal (Düvell, 2008: 493). Det är alltså inget självständigt

socialt fenomen som ledde fram till diskursen. Det var först när stater hade skapat en lagstiftning som deklarerade oönskade migranter som illegala som det var möjligt att straffa dem. Som Mörkenstam påpekar är institutionaliserade föreställningar inte bara avgörande i en viss politisk fråga, utan lägger även grund för institutionella arrangemang som strukturerar en viss politik (Mörkenstam, 1999: 46). Stater skapade tekniker som pass, fotografering och visum, administrationer som migrationsmyndigheter samt verkställande procedurer som deportationer, för att reglera den kriminaliserade migrationen. Det var först på 1990-talet som det blev en internationell angelägenhet att bekämpa illegal invandring (Düvell, 2008: 480). En migrant blir alltså först olaglig i relationen till en stat, som är det organ som bestämmer migrantens legala och politiska status. Beroende på en mer eller mindre restriktiv diskurs ser konstruktionen olika ut.

Irreguljäras migranternas livssituation skiljer sig åt beroende på vilket land man hamnar i i Europa. I exempelvis Spanien har irreguljära migranter rätt till vård och skola, att registrera sig och betala skatt, till skillnad från många andra länder där irreguljära migranter omfattas av andra eller färre rättigheter (Sager, 2011: 21). Man kan säga att politiken fortfarande förs på nationell nivå, trots att man intensifierar överstatligheten i Europa (Jordan och Düvell, 2002: 4).

Asylrätten har som en viktig komponent inom migrationen kopplats samman med illegal invandring. Detta har enligt Abiri lett till en ny syn på flyktingar som i stället för att vara individer med behov av skydd nu ses som delar av stora migrationsflöden. Flyktingen har börjat ses som ett hot mot de rikare länderna, vilket rättfärdigar hårdare behandling och mer restriktiv politik (Abiri, 2003). Med en annan syn på flyktingar, som individer med skyddsbehov som utövar sina rättigheter att söka fristad från förföljelse, skapas instrument inom en rättighetsdiskurs. Detta till skillnad från de restriktiva instrument man skapar inom den säkerhetsdiskurs där flyktingar ses som hot mot de rikare länderna (Abiri, 2003: 131).

Som en del i en mer restriktiv hållning gentemot flyktingar har Sverige haft ett återvändningsperspektiv inom det migrationspolitiska fältet, vilket har eskalerat i takt med harmoniseringen med EU (Johansson, 2005: 91). I detta fall mot de flyktingar som kommer från länder utanför EU:s gränser. I och med upprättandet av Schengen-avtalet började man

öppna upp gränserna inom EU för att underlätta den fria rörligheten för medlemsstaternas medborgare. Samtidigt var man tvungen att stänga gränserna mot omvärlden för att upprätthålla kontrollen över rörligheten (Hansen, 2008).

2.3.2 Anti-medborgaren

Begreppet medborgarskap som det av många förstås i dag tar avstamp i Marshalls definition som ”fullvärdigt medlemskap i samhällsgemenskapen”. Det upprättas ett kontrakt mellan staten och individen, som garanterar individens medlemskap i en nation och med det en uppsättning rättigheter (Dahlstedt, 2012: 112). Men Marshall tog nation, stat och medborgarskap för givet och missade faktumet att kontraktet ständigt skrivs om, att de som ingår i gemenskapen skiftar och att de som ingår i kontraktet inte nödvändigtvis gör det på lika villkor (Delanty 2002 i Dahlstedt 2012: 118). Man kan snarare se att medborgare har skyldigheter och rättigheter på flera nivåer samtidigt, lokalt och regionalt, nationellt och internationellt och att man som medborgare tillhör flera gemenskaper samtidigt.

Alla gemenskaper framkommer genom inkludering och exkludering. Medborgarskapet är inkluderande då alla medborgare ska ha samma rättigheter och skyldigheter, men det är också exkluderande eftersom det innefattar att det finns människor som inte är medborgare – så kallade anti-medborgare (Khosravi 2006: 287). Dessa ses snarare som en samhällsbelastning, med negativ inverkan på välfärd och ekonomi (Khosravi, 2006: 300). Genom gränsdragningen mellan medborgare och anti-medborgaren upprätthåller man den nationella suveräniteten, då medborgarskap och nationalitet i juridiska sammanhang ses som synonymer (Khosravi 2006: 283).

Christina Johansson pekar på att grundpremisen i den svenska migrationspolitiken är diskussionen och antagandet att en reglerad migration är nödvändig, i båda diskurserna om en antingen mer eller mindre restriktiv migrationspolitik. Hon menar att migrationen i samtidens migrationspolitiska diskurser ofta ges negativa konnotationer och ses som en belastning för samhället. Motreaktionen mot detta är en annan diskussion om en mer generös och human migrationspolitik. Dock utmanar inte motdiskursen antagandet om migranter som en samhällsbelastning – i stället står striden om vem som har mest humanistisk flyktingpolitik (Johansson, 2005: 13).

2.3.3 Territorialisering i en nationalstatlig diskurs

Det är intressant att se hur migrationspolitik uppfattas i en värld av ”a national order of things” då vi lever i en världsordning strukturerad av stater (Johansson, 2005: 35). Det är en världsordning som upprätthålls av nationalismen som ideologi och där människor kategoriseras i nationella enheter. Enligt bland andra Benedict Anderson skapar denna kategorisering även en imaginär gemenskap: människor i till och med små nationer kommer aldrig att ha träffat de andra medlemmarna, men har ändå en föreställning om gemenskap (Özkirimli, 2010: 106). I stället fyller kategorin en funktion i en nationalstatlig världsordning genom att legitimera upprätthållandet av de nationalstatliga gränserna, där statens ansvar främst kopplas till de egna medborgarna. Människor är, som Malkki konstaterar, territorialiserade, vilket medför problem i den internationella politiken, med folkrätten som en viktig princip (Malkki, 1995).

De mänskliga rättigheterna skrevs i skuggan av andra världskriget, i syfte att reglera relationen mellan individen och statsmakten för att ”fastställa de skyldigheter staten hade gentemot individen” (Fortsythe, 2012: 30). Man ville bryta staternas fokus på att säkerhetsställa sina nationella intressen, och i stället verka för att alla individer skulle tillgodose rättigheter för att kunna uppnå värdighet, just för att de är människor (Fortsythe, 2012: 30). De mänskliga rättigheterna bygger på egalitära idéer och universalistiska principer om alla människors lika värde. I en världsordning strukturerad av nationalstater har dock även FN:s rättigheter territorialiserats och reducerats till medborgarrättigheter. Som Agamben konstaterar är mänskligheten territorialiserad i form av medborgarskap och rättigheter är enbart möjliga då de konceptualiseras som medborgarrättigheter (Agamben, 1996: 161). Staterna kan sägas stå inför ett dilemma då intresset för territoriell suveränitet inte är kompatibelt med värnandet om de mänskliga rättigheterna (Behibabi 2004 i Khosravi 2006: 306).

Dilemmat och paradoxen syns i FN:s deklaration i kapitel 13 om de mänskliga rättigheterna från 1948 då emigrationen erkänns, men inte immigrationen. I kapitel 15 erkänns individens rätt till en nationalitet, men man tigger om ”stater skyldighet att ge immigranter medlemskap” (Behibabi 2004 i Khosravi 2006: 306). Man kan alltså sägas ha rätt till en nationalitet, men det står ingenting om stater skyldighet att erbjuda människor sådan (Khosravi 2006: 307). Som Socialstyrelsen påpekar är rätten begränsad till ”att ansöka om och få sin asylrätt

prövad” (Socialstyrelsen, 2010: 274). Khosravi citerar Hanna Arendt i sin rapport *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet* och menar att den situation som irreguljära migranter befinner sig i i dag är samma som den för de statslösa flyktingarna hon beskrev under andra världskriget, ”att de är berövade rätten att ha rättigheter” (Khosravi 2006: 306). När man inte längre har en politisk eller legal status, finns inget organ som har skyldighet att tillgodose dessa människor deras grundläggande rättigheter.

3. Metod och material

3.1 Kritisk diskursanalys som metod

Detta avsnitt går samman med avsnittet om kritisk diskursanalys som teori, men syftar till att tydliggöra den metodologiska delen av begreppet.

Jag kommer att använda mig av kritisk diskursanalys som metod. Syftet med metoden är att uppmärksamma den språkliga diskursiva dimensionen hos sociala liksom kulturella fenomen (Bergström och Boréus, 2012: 67). Man kan säga att kritisk diskursanalys skiljer sig från andra diskursanalytiska inriktningar ”genom att i större utsträckning använda sig av klart lingvistiska analysredskap på textnivå” (Bergström och Boréus, 2012: 376). Genom att analysera språket kan man se hur man skapar mening åt ett fenomen, eftersom den sociala och politiska verkligheten konstrueras bland annat genom just språket (Edelman 1988 i Bergström och Boréus 2012: 379).

Diskursanalysen är ett metodologiskt tillvägagångssätt för att identifiera vilka diskurser som råder, i syfte att undersöka vilka sanningsanspråk som görs inom en given social kontext. Genom att göra en kritisk diskursanalys av språkbruket i regeringens propositioner kan jag diskutera vilka diskurser som är dominerande inom de olika politikområdena. Det är avgörande för att se hur regeringen konstruerar och framställer irreguljära migranter och därmed legitimerar de åtgärder man föreslår ska vidtas.

Att definiera grupper är att framställa och beskriva verkligheten på ett visst sätt. Inom en specifik verklighetsbeskrivning rättfärdigar och stödjer man vissa politiska handlingar och utesluter andra. Mörkenstams kritiska utgångspunkt är att den ”föreställningsvärld som etableras är central för att upprätthålla ett samhälles maktrelationer” (Mörkenstam, 1999: 42).

Att dekonstruera föreställningen om gruppen är därmed centralt för att identifiera maktrelationer i samhället och se hur politiken konstrueras och utgör en underliggande ”implicit grund för de politiska förslag som aktualiseras” (Mörkenstam, 1999: 45). Genom att relatera diskursen till sociala sammanhang kan diskursanalysens ambition, att säga något kritiskt om makt och ideologi, uttalas och den underliggande meningen kan synliggöras.

I denna uppsats undersöker jag alltså föreställningen om gruppen irreguljära migranter. Det faktum att gruppen är heterogen och att den politiska statusen är olika beroende på vilken institution individen möter, gör det intressant att skilja olika politikområden åt i analysen. Genom att analysera föreställningen om gruppen i de olika politikområdena kan jag identifiera diskurser. Detta bidrar till en förståelse för de olika rättviseanspråk de irreguljära migranterna kan göra, beroende på vilken plats de befinner sig på. Föreställningen om gruppen konstituerar den politik som är möjlig att genomföra.

Med en annan metod än diskursanalysen hade den implicita betydelsen och vikten av språkbruket kunnat gå förlorad, vilket hade minskat uppsatsens validitet. Validitet handlar om huruvida den undersökning man gör för att besvara en fråga verkligen besvarar den frågan (Bergström och Boréus 2005: 34). För att ytterligare öka validiteten har jag varit medveten om min egen subjektposition samt medveten om min egen förförståelse, då jag befinner mig inom en diskurs som jag både konstituerar och konstitueras av (Ibid.:37). Jag har länge varit engagerad i nätverk som arbetat för att förbättra irreguljära migranternas situation, vilket givetvis har präglat uppsatsens kritiska utgångspunkt samt uppsatsen som helhet.

Förförståelse är dock inget större problem utifrån det socialkonstruktivistiska perspektivet på forskarens position som subjektiv och som både konstituerad och konstituerande av diskurser. Ingen forskare är helt objektiv. Dock är kravet på hög validitet och reliabilitet alltid en förutsättning för att hålla en hög vetenskaplig nivå. Jag kommer tydligt att beskriva analysverktygen för att höja intersubjektiviteten. Genom den empiriska analysen kommer jag att hänvisa till min teoretiska referensram, samt skriva ut citat i analysen, för att öka tydlighet och transparens.

3.2 Material och avgränsningar

Det är intressant att analysera regeringens nuvarande migrationspolitik då staten har det yttersta ansvaret för migrationsreglering och ett inflytande som även handlar om symbolisk produktion (Johansson, 2005: 51). Det centrala för politikens innehåll är det tolkningsföreträde den har samt den rätt den har att definiera verkligheten (Mörkenstam, 1999: 46). När man studerar den nuvarande migrationspolitiken synliggörs paradoxen att man ökar möjligheten för irreguljära migranter att ta del av välfärdstjänsterna i Sverige samtidigt som man ökar antalet utvisningar av desamma. De myndigheter som har ansvar för dessa praktiker står under Socialdepartementet och Justitiedepartementet, varför jag avgränsar studien till att analysera dessa politikområden.

Jag har valt att avgränsa materialet till att omfatta aktuella propositioner som innefattar förslag på nya regelverk kring irreguljära migranter. Dessa har tagits fram efter ramöverenskommelsens tillblivelse. Det är ett relevant tillvägagångssätt, eftersom jag genom att särskilja institutioner från varandra öppnar upp för att inkludera fler aktörer som är inblandade i migrationspolitiken. Det i sin tur gör att jag kan undvika en förenkling av synen på staten som en enda aktör och i stället kan få en inblick i komplexiteten i det nuvarande systemet.

Propositioner är förslag som gäller ett nytt anslag eller en ny lag som regeringen lägger fram till riksdagen (www.riksdagen.se, 2013) och inkluderar motivering till varför lagen bör gå igenom samt dess mål. Det innebär att det i propositioner går att finna intressant underlag för analys och peka ut hur man framställer irreguljära migranter och på så sätt förstå hur man legitimerar olika åtgärder.

I Socialdepartementets proposition *Hälso- och sjukvård till personer som vistas i Sverige utan tillstånd* som kom i mars 2013 föreslås en ny lag för att reglera landstingens skyldighet att erbjuda människor som vistas i Sverige utan tillstånd hälso- och sjukvård inklusive tandvård. I Justitiedepartementets proposition *Genomförande av återvändandedirektivet* lämnar man förslag på hur man i Sverige kan genomföra de gemensamma normer och förfaranden som framkommer i Europaparlamentets och rådets direktiv.

Det kan utgöra ett validitetsproblem att propositionerna är skrivna med olika syften: dels att förändra landstingens uppdrag (Socialdepartementet), dels att anpassa politiken till europeiska normer och förfaranden (Justitiedepartementet). Fokus i uppsatsens problemformulering är dock att de olika politikområdena är oförenliga. Valet av propositionerna kan även motiveras då de båda är framtagna inom ramen för ramöverenskommelsen mellan regeringen och Miljöpartiet, vilket är det tid- och rumsspänn jag begränsar studien till. Anpassningen till EU:s regelverk samt internationella normer genomsyrar alla politikområden, varför det är intressant att analysera olika områden för att få en mer generaliserbar uppfattning om politiska diskurser kring irreguljära migranter.

Dock bör man vara medveten om att propositionerna enbart kan ge en fingervisning om diskurser, då det är ett litet material (Jørgensen och Phillips 2000: 134). Jag anser ändå att dessa är relevanta för att besvara frågeställningarna.

4. Kritisk diskursanalys som teori och metod

4.1 Textanalytiska verktyg

Det går inte att skilja teori från metod inom kritisk diskursanalys, då de teoretiska antaganden man gör påverkar den metod man använder. Genom att koppla samman teori och metod kan jag hålla en hög validitet. Därför har jag valt att utifrån min teoretiska referensram göra en analysram som jag kommer utveckla i avsnittet nedan. Som analysverktyg kommer jag använda *analogikedjor* för att analysera materialet och identifiera diskurser och praktiker. Jag har valt att se dessa som framställning av irreguljära migranter och åtgärder som föreslås i propositionen. Genom analogikedjor kan man säga något om diskursens gränser (Bergström och Boréus, 2012: 389). Som Mörkenstam påpekar ska analogikedjor förstås som ett sätt att analytiskt ”sammanlänka dominerande föreställningar med de politiska åtgärder som vidtas” (Mörkenstam, 1999: 59). Föreställningarna kan identifieras genom en analys av vilka kategoriseringar och klassificeringar som är dominerande inom diskursen. Klassificering och kategorisering handlar om att skilja mellan kategorier genom inklusion och exklusion; mellan exempelvis innanför och utanför och mellan subjekt och objekt (Mörkenstam, 1999: 47).

Jag kommer alltså att se hur vissa tecken är kopplade till varandra, för att undersöka vad som innefattas och utesluts då ett tecken får sin betydelse genom ett system av distinktioner.

Exempelvis kan "illegaliseringsdiskursen" förstås genom att illegaliteten sätts mot vissa tecken som exempelvis legal. Det finns samtidigt olika element som illegaliteten har en positiv relation till, som till exempel territorium och ordning (Ibid: 367). Dessa kategorier är de språkliga elementen som utgör diskursernas kärna, dess noder som man får fram genom att dekonstruera analogikedjor. Länken mellan noderna, termerna i diskursen, låser diskursen tillfälligt (Mörkenstam, 1999: 59).

4.2 Analysram

Analysramen bygger på de begrepp som jag redogjort för i avsnittet Teoretiska referenser och kommer här att redovisas i form av en kortare sammanfattning av de teoretiska referenserna. Tillämpningen av dessa kommer alltså att göras med hjälp av analogikedjor som analysverktyg, för att dekonstruera texten och se vilka diskurser som är framträdande i respektive proposition. Inom kritisk diskursanalys finns ingen given analysram (Bergström och Boréus 2012: 381), varför jag alltså har skapat en egen, "som gör att de olika elementen integrerar så att teorier, metoder och premisser inte motstrider varandra" (Jørgensen och Phillips, 2000: 131).

4.2.1 Illegalitet

Jag har valt att fokusera på hur kriminaliseringen av irreguljära migranter är en del i en process mot en allt restriktivare asylpolitik. I analysen av materialet blir det intressant att se huruvida en kriminaliseringsdiskurs förekommer eller inte, då staten är det organ som bestämmer migrantens legala och politiska status. Talar man om individer eller grupper? Sättet på vilket man framställer migranten säger mycket om den rådande diskursen.

4.2.2 Anti-medborgare

Jag kommer att studera hur man beskriver medborgarskap i propositionerna. Detta för att se huruvida man verkar inom en exkluderande diskurs som legitimerar särbehandling och frånvaro av rättigheter för de utan "rätt" pass: anti-medborgarna, som är det analytiska begrepp jag kommer att använda mig av.

4.2.3 Territorialitet, nationalstatlig diskurs

Jag har valt att fokusera på huruvida man framställer människor i nationella kategorier. Kategorin fyller en funktion i en nationalstatlig världsordning genom att legitimera upprätthållandet av de nationalstatliga gränserna, där statens ansvar främst kopplas till de egna medborgarna. Då begreppet utesluts, kan man anta att man snarare befinner sig inom en

rättighetsdiskurs. Begreppet kommer även att vara vägledande i diskussionen om huruvida de mänskliga rättigheterna kan upprätthållas i den nuvarande nationalstatliga ordningen eller inte.

4.3 Urval

Materialet varierar i omfattning och struktur, varför jag inom respektive text har valt ut de delar som är mest motiverade att analysera för att kunna besvara frågeställningarna. Det har varit svårt att vara helt konsekvent och välja samma delar i texterna, då de är väldigt olika utformade. Det kan leda till ett reliabilitetsproblem (Bergström och Boréus, 2005: 36). Jag kommer dock att fokusera på de delar i texterna där textförfattarna formulerar motiveringar till beslut och där man med hjälp av analysverktyget kan utläsa diskurser. Dessa delar kommer jag att citera för att öka transparensen i mesta möjliga mån. De viktigaste citaten kommer jag att placera i mitten av sidan för att ytterligare öka tydligheten. Jag väljer även att i slutet av avsnittet göra en kort sammanfattning av propositionerna och jämförande analys för att tydliggöra skillnaderna mellan områdena

5. Analys

5.1 Hälsa- och sjukvård till personer som vistas i Sverige utan tillstånd

5.1.1 Kriminalisering

Redan i titeln kategoriseras irreguljära migranter som tillståndslösa. Denna kategorisering ska förstås inom ramen för den reglerade migration som man måste ta hänsyn till. För att öka förståelsen kring problematiken med denna kategorisering kan jag hänvisa till den statliga utredning som skrevs innan den slutgiltiga propositionen publicerades: *Vård efter behov och på lika villkor – en mänsklig rättighet* (SOU 2011: 28). Denna titel befinner sig inom en annan diskurs, som snarare talar om alla individers rätt till vård inom ramen för de mänskliga rättigheterna. Inom denna diskurs kan man, som man gör i den statliga utredningen, föreslå att irreguljära migranter samt asylsökande ska få *samma* vård som bosatta. Detta är något man sedan frångår i propositionen:

Förslaget i denna proposition innebär att personer som vistas i landet utan tillstånd ska erbjudas samma vård som asylsökande. Precis vid tillkomsten av lagen får det anses sakligt motiverande att göra en skillnad mellan bosatta personer och personer som vistas utan tillstånd avseende tillgänglighet till hälso- och sjukvård (Prop. 2012/ 13:109 :40).

Irreguljära migranter ska enbart erbjudas den vård som asylsökande får, alltså vård som inte kan anstå, inklusive tandvård, mödrahälsovård, preventivmedelsrådgivning, vård vid abort och en hälsoundersökning (prop. 2012/ 13:109: 1). Man drar en tydlig gräns mellan bosatta medborgare och de utan medborgarskap, anti-medborgarna. Till denna kategori räknas alltså även asylsökanden. Detta legitimeras genom en delvis kriminaliserande diskurs då man definierar irreguljära migranter som personer utan tillstånd. Fokus ligger på den irreguljära migrantens status, inte på henne som individ i behov av vård.

Genom att använda denna klassificering har man gjort en verklighetsbeskrivning som låser diskursen inom vilken man kan utesluta vissa rättviseanspråk (Mörkenstam, 1999: 59), som att ge samma vård till irreguljära migranter som till bosatta. Som Mörkenstam påpekar krävs det att ”om vissa typer av politiska handlingar skall betraktas som legitima, måste rådande föreställning förändras” (Mörkenstam, 1999: 49). Då irreguljära migranter kopplas till illegalitet legitimeras en särbehandling av dessa individer gentemot medborgarna. Även då Sverige har ratificerat artikel 12 i konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter om var och ens rätt till bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa (Socialstyrelsen, 2010: 274). I propositionen hänvisar man också till FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter: ”Redan i deklARATIONEN från 1948 framgick att rätten till hälsa betraktas som en av de grundläggande rättigheterna” (prop. 2012/13/109).

5.1.2 Territorialisering och anti-medborgare

En exkluderande diskurs är genomgående i propositionen. Man kan till exempel se att barn har en annan status än vuxna i propositionen:

Barn som vistas i landet utan tillstånd, vare sig de är ensamkommande eller lever med sina föräldrar, tillhör de mest utsatta i vårt samhälle. De kan antas leva i otrygghet och oro för vad som kan tänkas hända om de själva eller familjen tvingas lämna landet. I de fall barnet vistas i landet med sin familj kan det antas att det är föräldrarna som har beslutat att familjen ska stanna i landet trots att föräldrarna saknar tillstånd för detta. Detta är ett beslut som inte bör drabba det enskilda barnet och deras möjlighet till en god hälsa och utveckling (prop. 2012/ 13:109 43).

I propositionen ges landstingen möjlighet att erbjuda vård till barn utan tillstånd, upp till samma nivå som för bosatta och asylsökande barn. De vuxna är aktiva subjekt som har tagit

ett beslut att vistas olagligt i landet. Barnen ges rättigheter utan att krävas några skyldigheter, till skillnad från vuxna. Barnen är inte ansvariga för föräldrarnas ”dumma beslut”, enligt ett mycket uppmärksammat och kritiserat uttalande av migrationsminister Tobias Billström i Ekots lördagsintervju (Ekot, 2/6-2012). Detta låser ytterligare diskursen inom ramen för en kriminaliserande diskurs, då vuxna irreguljära migranter ses som subjekt som valt att ta beslutet att stanna i Sverige utan att ha tillstånd till detta. Man ser inte dem som människor utan annan möjlighet än att stanna i landet, trots att de måste leva gömda i ständig skräck för att deporteras (Kalm, 2010: 76).

Man befinner sig inom en exkluderande diskurs som delar in människor i nationella enheter. Staten ska i störst mån ta hand om de egna medborgarna. Genom detta skapar man anti-medborgare som ställs utanför kontraktet mellan individ och stat (Dahlstedt 2012: 112). Man kan på detta sätt diskursivt motivera att irreguljära migranter inte innefattas av de mänskliga rättigheterna, som var och ens rätt till bästa möjliga hälsa. Som det uttrycks i propositionen: ”Förslaget bedöms inte stå i strid med vare sig grundlagen eller internationella åtaganden” (prop. 2012/ 13:109: 40).

5.1.3 Rättighetsdiskurs

Hälso- och sjukvården för irreguljära migranter var mer begränsad innan lagförändringarna trädde i kraft och irreguljära migranter hade bara tillgång till osubventionerad omedelbar vård, till skillnad från asylsökande. Det nya regelsystemet innebär att ”landstingen skall vara skyldiga att erbjuda vuxna personer som vistas i landet utan tillstånd samma subventionerade vård som vuxna asylsökande, dvs. vård som inte kan anstå, som bland annat tandvård, mödravård och preventivmedelsrådgivning” (prop. 2012/ 13:109:1). Landstingen får även möjlighet att erbjuda vård upp till samma nivå som den vård bosatta har rätt till.

Detta är det centrala för denna uppsats: att man utökar välfärdstjänsterna för irreguljära migranter, liksom hur regeringen tillsammans med Miljöpartiet motiverar utökningen av hälso- och sjukvård för de irreguljära migranterna. Detta gör man främst på två sätt: dels menar man att åtskillnaden av grupperna (asylsökande och irreguljära migranter) tidigare ledde till problem för personalen att bedriva ett etiskt och praktiskt arbete då personalen var tvungen att utreda personens juridiska status samt betal förmågan, innan de kunde erbjuda den vård personen behövde (prop. 2012/ 13:109: 39), dels hänvisar man till att grunden för de

överväganden som görs i propositionen är de internationella konventionerna och åtagandena ”som Sverige har tillträtt och förklarat sig villigt som land att följa” (prop. 2012/ 13:109: 39). Dock menar man att det är sakligt motiverat att göra skillnad på bosatta och medborgare i ett land och hänvisar till den till den åtskillnad som finns i lagstiftningen om asylsökande. Analysen omfattar inte denna lagstiftning, då det inte finns utrymme till att göra en mer utvecklad analys av motiveringen till att genomföra beslutet i propositionen. Man kan dock se att de FN-konventioner som regeringen måste ta hänsyn till är tolkningsbara, vilket öppnar upp för regeringen att välja att frånga rätten till ”bästa möjliga hälsa åt envar”.

I propositionen talar man om yttre faktorer som motiverar beslutet att utöka vården för irreguljära migranter, men man har även en mer moralisk motivering till beslutet om utvidgad hälso- och sjukvård, där statusen inte längre är i fokus:

En person som vistas i landet ska ges förutsättningar att leva ett värdigt liv och bl.a. få tillgång till grundläggande hälso- och sjukvård. Detta gäller även för personer som vistas i landet utan tillstånd (prop. 2012/ 13:109: 38).

Här särskiljs inte grupper från varandra, utan man talar i stället om en person, en individ som blir meningens nod. Detta gör det möjligt att tala om ett värdigt liv, oavsett om man har tillstånd eller inte, och legitimerar beslutet om att utvidga vården, trots att man befinner sig i Sverige utan tillstånd.

Det här visar på hur de mänskliga rättigheterna är institutionaliserade i Socialdepartementet. Som Abiri pekar på kan man skapa instrument inom en rättighetsdiskurs genom att framställa flyktingar som individer (Abiri, 2003: 131). De instrument eller man skapar i propositionen är möjligheterna för landstingen att erbjuda subventionerad vård för bland andra irreguljära migranter. En persons medborgarskap eller nationalitet blir inte längre intressant för att legitimera tillgången till samhällets resurser.

Benedict Andersons terminologi blir intressant när man ser till hur rättighetsdiskursen går bortom en imaginär gemenskap byggd på nationalistiska grunder. Gemenskapen är i stället global och nationalstaternas gränser kan inte längre legitimera exkluderande mekanismer gentemot ”de andra”. Man kan problematisera Agambens utgångspunkt att rättigheter enbart

är möjliga då de konceptualiseras som medborgarrättigheter (Agamben 1996 i Khosravi 2006: 306). Den rättighetsdiskurs som möjliggör utökande av hälso- och sjukvård för irreguljära migranter motstrider detta. Besluten att utöka samhällets resurser till att innefatta även de utan medborgarskap visar att mänskligheten inte är helt reducerad till en territorialiserad form. Även flyktingar är personer som ska ”ges förutsättningar att leva ett värdigt liv” (prop. 2012/13:109: 38).

5.2 Genomförande av återvändandedirektivet

5.2.1 Kriminalisering

Syftet med återvändandedirektivet är

...att medlemsstaterna ska införa gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (prop. 2011/12:60).

Irreguljära migranter kategoriseras i propositionen som tredjelandsmedborgare (ej unionsmedlem), en term som indirekt påvisar att personen i fråga har en tillhörighet: ett medborgarskap i ett tredje land. Genom att deras rättigheter redan antas vara garanterade av ett tredje land kan man implicit avsäga sig skyldigheten att tillgodose den irreguljära migrantens rättighetsanspråk. I samma stund som man ges statusen tredjelandsmedborgare är man inte längre den svenska statens (EU:s) ansvar utan förutsätts skyddas av sin egen stat, alltså den stat man flytt ifrån, eftersom man troligtvis inte har blivit tillgodosedd sina grundläggande rättigheter.

Sammankopplingen mellan tredjelandsmedborgare och olaglighet är central för att förstå diskursen. Hur man framställer migranten är ett ställningstagande som säger mycket om den rådande diskursen. Genom att kriminalisera tredjelandsmedborgarens vistelse kan man legitimera utökad befogenhet för polisen i verkställighetsarbetet av återvändandet. Detta går att koppla till Düvells sammanfattning av den historiska process inom vilken man konstruerade migranten som illegal. Först när migranten hade kriminaliserats, var det möjligt att straffa dem (Düvell, 2008).

De institutionaliserade föreställningarna om en viss grupp lägger grund för institutionella arrangemang som strukturerar en viss politik (Mörkenstam, 1999: 46). Genom att koppla

tredjelandssmedborgare till olaglighet konstruerar man en föreställning om gruppen som ett hot och kan genom detta skapa restriktiva instrument (Abiri, 2003: 91). Kriminaliseringen av irreguljära migranter är en del av en säkerhetsdiskurs där flyktingar snarare ses som hot än individer med skyddsbehov (Abiri, 2003). Kriminaliseringen av irreguljära migranter kan också legitimera den ökade polisiära närvaron.

5.2.2 Territorialisering

Direktivets syfte är vidare att

”skapa incitament för frivilligt återvändande från ’medlemsstaternas territorium’ ”(prop. 2011/12:60).

Frivilligt återvändande är sammankopplat till noden territorium och ska förstås diskursivt. I propositionen förhåller man sig positivt till reglerad invandring och som en del i detta är asylrätten viktig. Asylrätten som den ska förstås inom denna diskurs bygger på att de som får avslag på sin asylansökan omedelbart ska återvända. Detta för att upprätthålla en rättssäker process genom att aktivt arbeta för att åtgärder och beslut verkställs så snabbt som möjligt efter beslut om avvisning- och utvisning (prop. 2011/12:60: 87). För att detta ska ske så human som möjligt bör återvändandet ske på frivillig basis. I propositionen är tidsspannet för frivilligt återvändande längre än i de flesta länder som omfattas av direktivet, vilket visar att det finns en rättighetsdiskurs i propositionen. Något som saknas i de andra EU-länderna.

För att ytterligare förstå hur man legitimerar polisens växande inblandning i avvisning och utvisning av irreguljära migranter kan man se hur frivilligt återvändande i analogikedjan är sammankopplat med ”medlemsstaternas territorium”. Genom att hänvisa till territorium som viktig kategori håller man sig inom den territorialiseringsdiskurs där tydliga statsgränser kan legitimeras, i detta fall mot de länder som inte ingår i EU. Med upprättandet av Schengenavtalet började man öppna upp gränserna inom EU för att underlätta den fria rörligheten för medlemsstaternas medborgare. Samtidigt var man tvungen att stänga gränserna mot omvärlden (Hansen, 2008). Den nationalstatliga ordningen har regionaliserats och medborgarskapskontraktet har skrivits om. De som ingår i gemenskapen sträcker sig alltså utanför nationalstatens gränser. Men samtidigt har EUs territoriella gränser stängts och de som inte ingår i den gemenskapen i och med ett EU medborgarskap, hålls utanför med allt hårdare metoder.

Asylrätten har, som Abiri konstaterar, kopplats samman med illegal invandring. Inom denna nationalstatliga diskurs finns det en logisk koppling mellan asylrätt och effektiv återvändandepolitik för att bekämpa att människor uppehåller sig olagligt på ett territorium (prop. 2011/12:60: 87).

Frivillighet kopplad till territorium kan anses problematiskt. Den irreguljära migranten som anti-medborgare fyller ett syfte för staten att kunna upprätthålla den nationella suveräniteten (Khosravi, 2006: 283). Vari ligger frivilligheten när man som irreguljär migrant ständigt är rädd för att bli deporterad? (Kalm, 2010: 76). Kan man säga att man frivilligt lämnar ett land när alternativet är att leva gömd och riskera att bli tagen av polisen, satt i förvar och deporteras? Dock lever många som gömda, då alternativet är än värre.

Direktivets bestämmelser skall kunna tillämpas på utlänningar som vistas olagligt i Sverige (Prop. 2011/12:60: 12).

Den andra termen man använder i propositionen för att kategorisera irreguljära migranter är utlänning. Detta ska förstås som en anpassning till utlänningslagen, som är den lag propositionen söker förändra. Dock är det intressant att se att denna term hänger sig kvar. Ordet utlänning sätter upp gränser mellan de som är innanför och de som är utanför. När människor kategoriseras som utlänningar kan det vara svårt att se att irreguljära migranter är invånare i den svenska välfärdsstaten (Sager, 2011: 19). Man har låst diskursen genom att framställa människor som innanför och utanför och sällar sig därmed till en beskrivning av verkligheten som i grunden är exkluderande, med fokus på nationalstatens gränser.

5.2.3 Kriminaliserande åtgärder i en nationalstatligdiskurs

Institutionaliserade föreställningar är, som Mörkenstam påpekar, inte bara avgörande i en viss politisk fråga utan lägger även grund för institutionella arrangemang som strukturerar en viss politik (Mörkenstam, 1999: 46). De åtgärder som föreslås i propositionen är arrangemang som institutionaliserar en föreställning om irreguljära migranter som illegala. Det är även framställningen av gruppen som gör det möjligt att genomföra åtgärderna. En viktig åtgärd i direktivet är förvaring.

Verkställighetsförvar enligt utlänningslagen får användas endast när det är fråga om att förbereda eller genomföra verkställigheten av ett beslut om avvisning eller utvisning och om det finns en risk att utlänningen annars bedriver brottslig verksamhet i Sverige, avviker, håller sig undan eller på annat sätt hindrar verkställigheten (prop. 2011/12: 69).

Den illegaliserade irreguljära migranten lever alltså med det ständiga hotet om att hamna i förvar och deporteras. Att hamna i förvar är att frihetsberövas utan att vara anklagad för brott, vilket kan sägas gå emot FN:s deklaration, artikel 3, om var och ens rätt till liv, frihet och personlig säkerhet, där man menar att ingen får utsättas för tortyr, förnedrande behandling eller bestraffning. Ingen får godtyckligt anhållas, hållas fängslad eller landsförvisas.

Förvaring är historiskt sett en ny verkställande procedur (Düvell, 2008). Det är möjligt att här se hur man skapar en anti-medborgare: genom denna konstruktion kan man legitimera ett frihetsberövande som inte skulle vara möjligt för staten att göra om det gällde till de egna medborgarna. Dock är tiden för att hålla någon i förvar efter direktivets införande kortast i Sverige till skillnad från många länder i Europa, vilket gör att man kan anta att rättighetsdiskursen är mer integrerad i det svenska justitiedepartementet. ”En utlänning får inte hållas i förvar mer än två månader om det inte finns synnerliga skäl för en längre förvarstid” (prop. 2011/12:69).

En tvingande åtgärd som direktivet inför i svensk lag är inreseförbud eller återreseförbud, som är motsvarigheten i svensk rätt (prop. 2011/12:47). Denna åtgärd innebär att den som har blivit ut- eller avvisad, inte kan återvända inom en viss tid. Återreseförbud har funnits som alternativ i svensk lagstiftning, men blir nu alltså tvingande då en domstol har tagit beslutet om av- eller utvisning. Direktivet öppnar även upp för att Migrationsverket, Migrationsdomstolen och Migrationsöverdomstolens beslut ska förenas med inreseförbud. Direktivets bestämmelser innebär dessutom att polismyndighetens avvisningsbeslut i vissa fall ska innehålla ett inreseförbud (prop. 2011/12: 47).

Regeringen beslutar i propositionen att ”en utlänning ska meddelas ett återreseförbud endast om någon tidsfrist för frivillig återresa inte har meddelats eller om han eller hon inte lämnat landet när tidsfristen har löpt ut” (prop. 2011/12: 48). När man har fått ett återreseförbud blir

man registrerad på spärllistan i SIS, vilket innebär att man har återreseförbud till alla Schengenländer.

I Sverige har man till skillnad från många andra länder i EU, beslutat om den kortaste tidsfristen på ett år för återreseförbud till Sverige, vilket visar att de mänskliga rättigheterna är mer institutionaliserade i Sverige än i andra länder inom Schengen. Återreseförbudet är ett instrument som legitimeras inom en nationalstatlig diskurs där en naturlig social och politisk process är konstruktionen av den irreguljära migranten som illegal (Düvell, 2008). I en ”national order of things” kategoriseras människor i nationella enheter (Malkki, 1995). Denna kategorisering har funktionen att legitimera upprätthållandet av de nationalstatliga gränserna, där de med ”fel medborgarskap” kan hållas utanför.

Direktivet öppnar vidare upp för att avvsningsbeslut beslutade av Polismyndigheten i vissa fall kan innehålla ett återreseförbud (prop. 2011/12: 47). Detta visar hur Polismyndighetens befogenheter inom Schengen blir allt fler. I Reva-projektet har samverkan mellan Polismyndigheten, kriminalvården och Migrationsverket fördjupats, vilket är i linje med denna förskjutning mot att Polismyndighetens maktbefogenheter ökar. I och med att den irreguljära migranten kriminaliseras och anses vara ett hot snarare än en individ med skyddsbehov kan man skapa allt restriktivare instrument, i detta fall en ökad inblandning av polisen i migrationsärenden.

Problemet inom detta politikområde är det som Behabibi pekar på, alltså dilemmat som uppstår då emigration erkänns FN:s deklARATION, kapitel 13, men inte immigrationen. I kapitel 15 erkänns individens rätt till en nationalitet, men stater har ingen skyldighet att ge immigranter medlemskap (Behabibi 2004 i Khosravi 2006: 306). Stater har ingen skyldighet att ge människor en nationalitet och i och med detta är exkludering inbyggd i systemet och staters rätt att reglera invandring given. Detta är det system som diskursivt påverkar möjligheten att kriminalisera irreguljära migranter, de behöver då inte omfattas av universella rättigheter.

5. 3 Jämförande analys

Irreguljära migranters status i propositionen skriven av Socialdepartementet är ”personer utan tillstånd”, vilket sammankopplar irreguljära migranter med illegalitet. Detta legitimerar en begränsning av deras möjlighet till samma vård som bosatta. Dock utökar man hälso- och sjukvården genom att hänvisa till en rad olika faktorer, som att det har varit problem för vårdpersonalen att bedriva ett etiskt arbete, med människor utan ett personnummer i Sverige. Man hänvisar även till internationella konventioner som har ratificerats och som man bör hålla sig till, varför man bör utöka vården för gruppen. Dessutom ställer man upp ett moraliskt argument till att utöka vården: trots att man inte har tillstånd att vistas i landet ska man ha rätt till ett värdigt liv.

De irreguljära migranternas politiska och legala status är inte längre fokus i diskursen, varför man kan legitimera en utökning av irreguljära migranters rättigheter. Man har alltså en syn på irreguljära migranter som individer med rätt till rättigheter och värdighet. På detta sätt kopplas irreguljära migranter även till rättigheter, i stället för främst till sin legala och politiska status som snarare sker i Justitiedepartementets proposition. I denna text är frivillighet ett viktigt begrepp, men denna nod kopplas i analogikedjan snarare samman med olaglighet och territorium. Det krävs en kriminalisering av gruppen för att legitimera hårdare, polisiära metoder för att verkställa utvisnings- och avvisningsbesluten. Detta sker genom att framställa irreguljära migranter som aktiva subjekt som valt att stanna kvar, trots att man fått ett avvisningsbesked och befinner sig olagligt på territoriet.

Att departementet kan upprätthålla olika linjer om att dels öppna gränser och dels stänga dem legitimeras genom att propositionerna innehåller olika mer eller mindre exkluderande diskurser.

6. Slutsats och diskussion

Uppsatsens syfte var att undersöka om regeringens migrationspolitik, som den uttrycks efter ramöverenskommelsen mellan regeringen och Miljöpartiet, är förenlig med de mänskliga rättigheterna. Detta ville jag undersöka genom att göra en kritisk diskursanalys av propositioner som skrivits efter tillblivelsen av ramöverenskommelsen mellan regeringen och Miljöpartiet.

Jag kunde i analysen se hur framställningen av irreguljära migranter legitimerar lagändringar och praktiker inom olika politikområden, vars arbete påverkar irreguljära migranternas rätt till rättigheter. Mer eller mindre exkluderande diskurser leder med nödvändighet till olika politiska åtgärder. Jag kunde konstatera att irreguljära migranter framställs olika, men att de båda områdena innehåller liknande diskurser som rättfärdigar villkorandet av de mänskliga rättigheterna för irreguljära migranter.

Jag kunde identifiera främst två tydligt motsatta diskurser: en rättighetsdiskurs och en nationalstatlig diskurs. Detta svarar på min första frågeställning, om vilka diskurser som går att identifiera i den nuvarande migrationspolitiken och vilka praktiker som därmed kan legitimeras. Inom rättighetsdiskursen kunde man framställa irreguljära migranter som individer och koppla samman dessa med värdighet. Genom detta kunde gruppens rättighetsanspråk legitimeras. Denna diskurs var särskilt framträdande i Socialdepartementets text, till skillnad från den nationalstatliga, som var mest framträdande i Justitiedepartementets text. Med en nationalstatlig diskurs kunde en kriminalisering av irreguljära migranter ske. Dessa kopplades samman med territorium och olaglighet, vilket kunde legitimeras mer restriktiva instrument med polisiär inblandning och andra utestängande mekanismer från Schengen-ländernas ”territorium”. Socialdepartementet har kunnat utöka välfärdstjänster och statens resurser, genom att tala om individer med rättighetsanspråk. I Justitiedepartementet har man istället genom framställandet av irreguljära migranter som illegala kunnat legitimeras användningen av allt mer repressiva instrument i effektiviseringen av återvändandeprocessen. Som Socialstyrelsen påpekar är det problematiskt när olika politikområden är oförenliga, för irreguljära migranter som redan har få rättigheter (Socialstyrelsen 2010: 285). Detta kan ses som en paradox i ramöverenskommelsen mellan regeringen och Miljöpartiet, vilket i

slutändan ger irreguljära migranter motstridiga signaler: på vissa platser är man en individ med rätt till rättigheter, på andra platser är man ett polisärende. Rättigheter som är knutna till medborgarskap är alltså något som reproduceras i praktikerna.

Min andra frågeställning, om huruvida regeringens nuvarande migrationspolitik är förenlig med de mänskliga rättighetsprinciperna, besvaras med hjälp av den första frågeställningen. Migrationspolitiken utgörs av två oförenliga diskurser. Mänskliga rättigheter bygger på universalistiska rättighetsprinciper, vilka är problematiska att upprätthålla då den nationalstatliga diskursen är dominerande i det system som irreguljära migranter verkar inom. Inom en nationalstatlig diskurs, kan man koppla samman irreguljära migranter med kriminalitet och legitimera att dessa individer inte omfattas av samma rättigheter som mänskior med medborgarskap. Att institutionerna är så pass oförenliga gör att mänskliga rättigheter i den nuvarande migrationspolitiken snarare villkoras än respekteras.

Ännu en dimension av analysen kan vara till hjälp för att besvara den andra frågeställningen och det är diskussionen om ”a national order of things”. När människor territorialiseras och ses som ett annat lands bekymmer kan en stat legitimera en begränsning av de mänskliga rättigheterna för de som inte innehar ett medborgarskap i landet. De mänskliga rättigheterna är territorialiserade, vilket är ett problem för de som inte har ett medborgarskap eller som är på flykt från länder som kränkt deras grundläggande rättigheter. Mänskliga rättigheter som garant och verktyg kan ses som trubbigt i och med den rådande världsordningen, när människor utan medborgarskap hamnar utanför folkrätten. Detta trots att de flesta länder har ratificerat konventionerna som ska garantera att de mänskliga rättigheterna upprätthålls. Människor är inte lika inför lagen i en ”national order of things”. För att universella rättighetsprinciper ska kunna vara gällande, även för de med ”fel pass”, krävs en annan världsordning som bygger på dessa principer och inte på exkluderande mekanismer för de som inte hade turen att födas på rätt sida om muren.

De mänskliga rättigheterna är alltså villkorade och beroende av en stats välvilja och i verkligheten bundna till medborgarskapet i en stat. Detta manifesteras i problematiken för irreguljära migranter som lever i en gråzon mellan ”rätt till rättigheter” och frånvaro av skyldighet för stater att tillgodose alla människor dessa. Konflikten står mellan en reglerad

invandring och universella rättigheter. Magnus Dahlstedt konstaterar att ”vi lever fortfarande i en värld där nationella gränser spelar en viktig roll och där nationen som föreställd gemenskap fortfarande är förhärskande. Migranten utmanar denna national order of things och framställs i olika sammanhang och avseenden som avvikande, hotfull och problematisk. Detta åskådliggörs inte minst i det sätt på vilket migranter bemöts av en rad olika organisationer och myndigheter” (Dahlstedt 2012: 139).

6. 2 Alternativa tillvägagångssätt och förslag på vidare forskning

För att studera mer eller mindre restriktiva diskurser, inom vilka framställning av irreguljära migranter ser olika ut vilket leder till olika åtgärder, kunde jag ha valt att studera ett enda politikområde. Detta hade varit betydligt enklare att genomföra. Dock hade syftet gått förlorat: att studera paradoxen i ramöverenskommelsen mellan Miljöpartiet och regeringen om att dels öppna gränser och dels stänga dem, beroende på politikområde. Jag hade även kunnat fokusera på en teoridel, för att avgränsa de diskurser som kunde identifieras i materialet, men då hade slutsatsen kunnat bli mer begränsad och viktiga aspekter hade gått förlorade. Dock skulle jag ha kunnat gå djupare in på orsaksfaktorer som påverkat dessa diskurser. Jag har dock varit tvungen att avgränsa studien till en ensidig diskursiv metod, om hur diskurser påverkar den politiska praktiken. Jag har inte haft möjlighet att gå djupare in på exempelvis vilka ekonomiska och politiska orsaksfaktorer som är mest giltiga för att förklara politikområdenas olika diskurser.

Uppsatsens slutsats mynnar ut i ett flertal trådar. Det är viktigt att ta upp tråden om hur medborgarskapet mer eller mindre är en garant för att omfattas av folkrätten, beroende på vilken myndighet migranten möter. Det är ett intressant och viktigt forskningsområde att söka komma till rätta med och synliggöra den inneboende konflikten mellan diskurserna om reglerad invandring och universella rättigheter. Att denna konflikt genomsyrar den politiska organisationen kan bli ett ämne för vidare forskning.

7. Referenser

7.1 Litteratur

Abiri, Elisabeth (2003). "Asylrätten: ett hot mot rikets säkerhet?", i Janne Flyghed & Magnus Hörnqvist (red.): *Laglöst Land. Terroristjakt och Rättssäkerhet i Sverige*. Smedjebacken: Ordfront.

Agamben, Giorgio (1996). "*Beyond Hyman Rights, I Radical Thought in Italy: A potential Politics*". Minneapolis: University of Minnesota Press.

Bergström, Göran och Boréus, Kristina (2005). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Studentlitteratur AB: Lund.

Bergström, Göran och Boréus, Kristina (2012). *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Studentlitteratur AB: Lund.

Dahlstedt, Magnus, Mikael Rundqvist och Viktor Vesterberg (2013) "Medborgarskap-rättigheter, skyldigheter och medborgarideal i förändring" i Magnus Dahlstedt och Neergaard, Anders (red.). *Migration och etnicitetens epok. Kritiska perspektiv i etnicitets- och migrationsstudier*. Liber AB: Stockholm.

Düvell, Franck (2008). "*Clandestine Migration in Europe*", Social Science Information. vol. 47 (nr. 4): 479-497.

Jordan, Bill och Düvell, Franck (2002). *Irregular Migration. The dilemmas of Transnational Mobility*. Edward Elgar Publishing: Cheltenham.

Fortsythe, Davis. P. (2012). *Human Rights in International Relations*. Cambridge University Press: Cambridge.

Hansen, Peo (2008). *EU:s Migrationspolitik under 50 år. Ett integrerat perspektiv på en motsägelsefull utveckling*. Studentlitteratur AB: Malmö.

Holgersson, Ulrika (2011) *Icke-medborgarskapets urbana geografi*. Göteborgs universitet.

Huysmans, Jef (2000). "The European Union and the Securitization of Migration", *Journal of Common Market Studies*, vol. 38 (nr. 5): 751-77.

Hydén, Sophie och Lundberg, Anna (2004) *Inre utlänningskontroll i polisarbete: mellan rättsstatsideal och effektivitet i Schengens Sverige*. Linköpings universitet.

Jørgensen, Marianna och Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

Kalm, Sara (2010) "Irregular migration in Global Migration Governance" i, Trine Lund, Martin Bak Jørgensen: Merete, Susi; Hviid, Kirsten och Stenum, Helle (red.). *Irregular migration in a scandinavian perspective*. Shaker Publishing: Maastricht.

Malkki, Liisa H. (1995): "Refugees and Exile: From "Refugee Studies" to the National Order of Things". *Annual Review of Anthropology*, vol. 24. pp. 495- 523.

Mörkenstam, Ulf (1999). *Om "Lappersnes privilegier". Föreställningen om samiskhet i svenska samepolitik 1883-1997*. Stockholms universitet.

Sager, Maja (2011): *Everyday Clandestinity. Experiences on the Margins of Citizenship and Migration Policies*. Lunds universitet.

Sigvardsson, Erika (2010). *Papperslösas rätt till vård: Bristen på lagstiftning lägger stort ansvar på vårdpersonalen*. Uppsala universitet.

Thomsen, Trine Lund (2010) "Conceptual Reflections- Transcending the Legal Aspect of Irregular Migration" i , Trine Lund, Martin Bak Jørgensen: Merete, Susi; Hviid, Kirsten och Stenum, Helle (red.). *Irregular Migration in a Scandinavian Perspective*. Shaker Publishing: Maastricht.

Özkirimli, Umut (2010). *Theories of nationalism. A critical introduction*. Palgrave Macmillan: Hampshire.

7.2 Rapporter

Human Rights Council (2007). *Report of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health, Paul Hunt, on his mission to Sweden (10–18 January 2006)*.

Läkare utan gränser (2005). ”*Gömda i Sverige. Utestängda från hälso- och sjukvård*”. Läkare utan gränser. Stockholm.

Socialstyrelsen (2010): ”*Socialrapport 2010*”.

7.3 Offentligt tryck

SOU 2011: 28 *Vård efter behov och på lika villkor- en mänsklig rättighet*. Stockholm: Socialdepartementet.

Khosravi, Shahram. ”Territorialiserad mänsklighet: irreguljära immigranter och det nakna livet”. SOU 2006: 37 *Om världsfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet*. Stockholm: Regeringen.

SOU 1994:12 *Suveränitet och demokrati. Betänkande av EG-konsekvensutredningarna: subsidiaritet*. Stockholm: Utrikesdepartementet.

Prop. 2011/12:60 *Genomförande av återvändandedirektivet*. Stockholm: justitiedepartementet

Prop. 2012/ 13:109 *Hälso- och sjukvård till personer som vistas i Sverige utan tillstånd*. Stockholm: Socialdepartementet.

7.4 Internetkällor

Regeringen och miljöpartiet ramöverenskommelsen:

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/03/31/d95a44dc.pdf>. Hämtad den 5/11-2013.

Riksdagens hemsida: <http://www.riksdagen.se/sv/Sa-funkar-riksdagen/Ordbok/>: hämtad den 5/11- 2013.

Regeringens hemsida:

<http://www.regeringen.se/sb/d/7182/a/196007/pressitem/196007#anc196007>. Hämtad: 15/11-13.

Svt-debatt: <http://debatt.svt.se/2013/03/25/som-psykologer-kan-vi-inte-tiga-medan-reva-bryter-ner-vara-patienter/>. Hämtad den 26/12- 13.

Amnestys hemsida:

http://files.amnesty.org/air13/AmnestyInternational_AnnualReport2013_complete_en.pdf. Hämtad den 26/12-13.

UNHCRs hemsida: http://www.unhcr.se/en/no_cache/search/artikel//unhcr-cautions-against-european-depo.html. Hämtad den 27/12-13.

Miljöpartiets hemsida: www.mp.se/politik/migration-och-lika-ratt/fragor-och-svar-om-migrationsoverenskommelsen-med-regeringen. Hämtad den 15/11-13.

Sveriges radio: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5598143>. Hämtad den 15/11- 13.